

Tanuljon tárogatót

minden magyar!

A «Wagner»-féle tárogató-iskola nemcsak tárogatóra, hanem kottára is megtanít minden zenekedvelőt vagy kezdőt a legrövidebb időn belül. Úgyes példakkal magyarázza az iskola miként kell kottát olvasni és tárogatózni úgy, hogy tanítóra egyáltalán nincs szükség és mégis gyorsan tanulunk. A «Wagner»-féle tárogató-iskola gyönyörű magyar népdalokat, újabb magyar és régi kurucz dalokat tartalmaz, többek között:

Csillagfényes nyári éjjel,
Messze mentél, nagyon messze,
Cserebogár, sárga cserebogár,
Ha majd egyszer a siromon,
Vallomás,
Három hervadt rózsza,
Fürdik a holdvilág,
Kék nefelejts,

Ugy még sohasem volt,
Ocskai brigadéros,
Hoffmann meséiből,
Eredeti Rákóczi nóta,
Bordal a „Bánk bán“-ból,
Bihari kesergője,
„Tosca“ operából,
Zsindelyezik a kaszárnya,

Leszopom a jó bort, stb. stb.

A «Wagner»-féle tárogató-iskola gyönyörű ábrákkal, nagy alakban, finom kivitelben, csekély 6 koronáért kapható minden papír-, könyv- és zeneműkereskedőnél, vagy a kiadónál

W Á G N E R

országszerte elismert elsőrendű magyar
hangszer- és beszélőgépek nagyáruháza

Budapest, VIII., József-körút 15. szám

Vidéki rendelésnél az összeg előre küldendő! Wagner-féle tárogatók 500 koronáig! Árjegyzék 50 fillér bélyeg ellenében bérmentve. Óvás! Figyeljen a «Wagner» névre, hogy máshoz be ne tévedjen.

23. SZÁM. 1919. (66. ÉVFOLYAM.)

SZEPIRODALMI ÉS ISMERETTERJESZTŐ HETILAP.

BUDAPEST, JUNIUS HÓ 8.

Szerkesztőségi iroda: IV. Vármegye-utca 11.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Egyes szám
ára 1 Kor.

Előfizetési feltételek:

Egészre — 48.— korona
Félévre — 24.— korona
Negyedévre — 12.— korona.

Külföldi előfizetésekhez a postailag megállapított viteldíj is csatolandó.

A SZOLNOKI KÖZÚTI HÍD LÁTKÉPE A POSTA- ÉS TÁVIRDA KÖZPONT ÉPÜLETÉRŐL EGY ELLENSÉGES GRÁNÁTVÁGTA NYILÁSON ÁT.

SZEGEDI EMMA, SZINÉSZNŐ.

REGÉNY. — IRTA MOLY TAMÁS.

(Folytatás.)

— Még most sem tudja? Ez hogyan lehetséges?!

— Kérem, ez a Fazekas már több mint egy hete utazgat egyik városból a másikba és keres nekünk való helyet, de még eddig nem talált; ír minden nap és csak azt írja: Maradni, maradni, mert itt még rosszabb lesz, vagy pedig: itt a várost nem adják, vagy: itt egy mozi fölemeszi az egész közönséget, és így tovább. Igazán nem tudom, mit csináljak.

— Megmondom, hogy mit csináljon. Írja meg annak a Fazekasnak, hogy elég volt, ne keressen várost, hanem jöjjön, csatlakozzék a társulathoz, legyen kortinahúzó vagy kellékes, de ne legyen színházi titkár. A legjobban teszi, ha a vörös Gáspár után küldi. Ez az első tennivaló. Tudja, hogy mely városok vannak ide legközelebb? felad most mindjárt egy-egy sürgőnyt az illető polgármester címére. Ezekben kérde, kelle-e a társulat egy kis vendégzereplésre; válasz fizetve. Ha öt városnak sürgönyöz és kettő feleli: jöjjenek, akkor átutazik hozzájuk egy legközelebbi napon és megállapodik személyesen; meglátja, lesz hová menni. Mindezt csinálja meg most mindjárt. Ne felejtse el a vörös Gáspárt is elintézni; ez a derék ember hadd távozzék innen minél előbb.

A kapu előtt állottak. Éppen jött Borbáth. Mélyen köszönt. Az igazgató is mélyen megemelte a kalapját. Emma kedvesen viszonozta a köszöntést.

— Jó napot, Borbáth úr.

Borbáth megállt.

— Megengedik az urak... Virághalmi Tivadar, a direktorom, — Borbáth úr, a házigazdám.

Az urak megint kalapot emeltek és most kezét fogták, mormogtak is hozzá valamit, köszönnyösen mosolyogva.

— Visszavonulok, ha megengedik, egy és más dolgom van.

Kedvesen bólintott és eltűnt a kapu alatt.

— Milyen szép őszi nap van ma! — rajongott Virághalmi. Tehát ez az az ember, a ki esetleg leszűrja a kétezer kron vinkulumot, gondolta.

— Igen, ma szép az idő. És az eredmény is, meg van elégedve, igazgató úr?

— Ó igen, köszönöm szíves érdeklődését, megjárja.

— Meddig méltóztatnak még maradni?

— Nyolcz napig, de legföllebb tíz napig.

— Hát persze, több előadást egy ilyen kis város nem bír el. Nagyon jó társulatuk van, úgy hallom. Én még nem voltam az ön színházában, de ma megyek.

— Ó igen, a társulatom kitűnő, ezt merem állítani.

— Szegedi önagysága nagy művésznő, azt hiszem...

— Jó színésznő, igen, a tagok általában mind igen jók, nagyon meg vagyok velök elégedve.

— Merre megy, igazgató úr? — kérdezte most alig tompított nyereséggel Borbáth.

— Erre megyek, vissza a Főterre.

— Akkor aláshatározta, nékem arra van dolgom! — És Borbáth már ott is hagyta az igazgatót.

— Alázatos szolgálja! — szólt Virághalmi és nagyon elcsodálkódott: Hát ezt mi lelte? Hóbortos bácsi; (a fejét csóválta) de meg is látszik rajta, a beszéden, a modorán. Válat vont és ment vissza a kávéházba elintézni, a mit Emma mondott volt neki.

A „Kísértetek” előadására megtelt a színház. Este a szálló lépcsőjén hemzsegett a sok ember, a folyosón tolongott a közönség; a ruhatárnak is volt jövedelme, mert az esték

már hűvösek voltak. Nagy volt az érdeklődés, a terem zúgott. Beszélgettek a színrekerülő darabról is: A címe nagyon érdekes: „Kísértetek”! Bizonyosan háborzongató lesz, úgy hogy az ember este a sötét szobában nem mer majd egyedül maradni. De kevés a szereplő, a színlapon ötven vannak és mifélek: egy özvegyasszony, a fia, a kifestő, egy lelkész, egy asztalos, meg ennek a leánya, ennyi az egész. Nem lehet kiokoskodni, ebből vajjon mi lesz? hát a kísértetek honnan kerülnek elő? De eljötték mégis, mert hallották, hogy az előadás nagyszerű és a virágkereskedés kirokatában ma délelőtt széles fehér meg piros meg nemzeti színű szalagok pompáztak ezzel az aranybetűs felirással: „Szegedi Emmának, a nagy művésznőnek.” — „Alvingné felejtethetetlen ábrázolójának.” És a derék közönség már el is hitte, hogy ez a színésznő látványos dolgokat fog produkálni ebben a soha nem hallott darabban.

Az öltözöken nagy volt a csend. Ilon sem beszélt; gondosan kifestette magát csinosra, és a mikor fel volt öltözve, teljesen készen, oda állt Emma elé, hogy nézze meg. Emma bólintott: jól van. Ilon visszaült a helyére.

A férfiak is csöndben voltak, nem tréfálkoztak, nem ugráltak egymást, komolyan készültek az előadásra. Az igazgató fölment a színpadra és utána nézett, hogy a székek, melyekre rá fognak ülni, meg a kellékek, melyekre a színészek a darab folyamán szüksége van, mind ott legyenek a helyükön; maga hozta rendbe a színpadot, és a mikor visszament az öltözőbe:

— Rendben van minden, — mondotta, — most csak figyeljétek, hogy az előadás jól menjen, táblás házuk van!

A színészek bólogattak; a ságó levette a kabátját és egy ócska rongyos zekét húzott, eldobta a cigarettavéget és zsebébe tette a darab ságópéldányát.

— Csak nyugodtan működj, öregem, — kérte az igazgató. — Ne idegeskedj és ne hajts bennünket; a szüneteket tartsd be; de azért vigyázz, nehogy baj legyen.

— Jó, jó, vigyázok, nem lesz semmi baj. — Böcsögő kiment a színpadra s készült a ságólyukba bujni; az ügyelő harmadik csöngését várta.

A csöngő megszólalt. A közönség elhelyezkedett. A zümmögés halkult, de még nem ült el. Az első jelenetek szereplői fölmentek a színpadra. Az igazgató megadta a kellékesnek, a ki a függőnyt kezelte, a jelt. A függőny, kicsit makrancosan, széjjelvált. A színpadon megindult Regina és Engstrand beszélgetése. A nézőtérben egy-két ember idegesen püsszgett: csönd legyen! Csak most csavarták le a világitást, a teremben sötét lett; ezen az igazgató bosszankodott, a függőny felhúzása előtt kellett volna a termet lesötétíteni. A színpad volt csak kivilágítva. A közönség elcsendesült, figyelt.

A nézőtér közepén ült Borbáth, szívdo-bogva nézte az előadást. Várt; Emma belépésére várt. Felt; attól tartott, hogy most nem fogja rá azt a hatást tenni, mint a próbában. Nagyon ideges volt. Szerette volna, ha a párbeszéd a színpadon gyorsabban perregné... Vagy nagyon lassan menne, hogy Emmára minél később kerüljön a sor... Mit csinál most? Az ajtó mögött áll... és vár, és fél, és izgatott... érdemes? érdemes izgatottnak lenni, a mikor arról van szó, hogy az ember itt, ebben az eldugott városkában, ezeknek a... kicsodáknak játszik?! Ezek azt se tudják, mi fan terem a művészet és nem fogják megérteni, hogy mi az, a mit ez a csodálatos asszony produkál... De valóban tud? vagy talán csak képzeltetés volt az tegnap? a mikor ő elhitette saját magával, nem is tudja, miért? hogy a mit a próbán

látott, az művészet?! És most jön a kiabrándulás, a kizokoskodás, mert hiszen mi az: művészet? Mámor? ittas lelkiállapot? És most ott áll az a szegény úriasszony a vásonra festett ócska kopott ajtó mögött és várja a jelenését és tele van félelemmel, szíve a nyakában dobog, olyan izgatott, mint ő itt lenni a nézőtérben. Ahá! az a mafla, a ki a papot játsza — négy ballába van a szerencsétlennek! — nézi a könyveket; tesék, ime a könyvek, csinálja meg most, a mit tegnap kellék nélkül megcsinálni nem tudott!...

Mi az? Mozgolódnak az emberek, még jobban elhelyezkednek az ócska poros székeken, köszörülük a torkukat, nyújtják a nyakukat, készülődnek... Tudják? honnan tudják vajjon, hogy most jön ő, Emma, Alvingné? csak nem olvasták el ezek is még az éjjel a darabot, mint ő, Borbáth Dániel, a ki előkereste a könyvszekrénye legmélyéből, a hová lesüppedt volt hosszú évek során, mint olyan anyag, mely talán már soha nem kerül felszínre... Kell ez? minek ez? Mire való ez az egész...?

Kinyílik a petyhüdt vászonajtó... és keretében áll Alvingné. Borbáth arcát elönti a vér, a szeme fölragyog, izgatottsága most jól esik neki; maga se tudja, hogy széles mosolyra húzza a száját, s az ajakát rágjia. Nem ismeri ezt az asszonyt személyesen, mint a hogyan Emmát ismeri; és érzi: ez Alvingné!

Egyszerű fekete tafota-ruhában van, melynek díszé kis fehér csipkegallér és csipkekézelő, más semmi. Magas, egyenes termetű nemesen koronázza az érdekes feje. A szőke dús haját egy nemes arcz finom vonásait mélyítette a könnyörtlen balsors, árnyékok hozzá vont a bánat, de most a szomorúság e rajzát fedti az öröm, a reménykedés mint ragyogó drága fátol. Nagy aczellék szeme jószágosan függ az öreg lelkészen, a ki még hatása alatt áll az imént meglátott francia könyvek címzeinek, a mit az úrnő nem veszt észre, a mikor szeretettel nyújt kezét a hű barátának, s mondja a szíves üdvözlő szavakat.

Halk moraj kél a teremben, a nézők ságóják egymásnak, hogy ez ki, érzik az egyéniség varázsát; de máris mozdulatlanul ülnek a helyükön.

Borbáth csodálkozva tapasztalta, hogy nem ismer rá arra, a mit a próbán látott volt. A mi most történt, új volt, még erősebb, még igazabb, még megdöbbentőbb. Már eszébe se jutott, hogy ő ezt az asszonyt személyesen ismeri, hogy beszélt vele ma délután... és hitt neki. Lenyűgözte a varázs, mely a színésznőből áradt, s nem gondolt másra, csak arra, a mi a színpadon történik. Elolvasta az éjjel a darabot és megremegett a fiatalág elragadó lelkesedése, mely felbukkant benne, váratlanul, megható, hasztalanul, mint őszszel kicsalt virág a fán, és csak most látta, mi kändennel maradt adósa a szövegnek. Most látta csak, hogy a párbeszédekben mi minden rejlik, most értette meg düsgazdag sokszólamúságukat.

Az első felvonás gyönyörűen kibontakozott. Arasznyi boldog jelen a jutalom a mérhetetlenül hosszú gonosz esztendőkért, melyeket az anya töltött sötét emlékekkel gazdag möganyában. Ekkor éled fel újra egy régen lejátszott jelenet, most kísért a hazajáró mult! A színen levő szoba mögött az ebédlőben feldül egy szék, s behallatszik Regina suttagó hangja foltjottan, élesen: „De Öszvald! Megőrültél? Hagyj békén!” — Mindenki megérti. A fiú szerelmeskedik azzal a leánnyal! És dermedten megéri, legjobban, a szerencsétlen anya, a ki szinte téboluyitan mered a félig nyitott ajtóra. Oszvald a másik

VÁOC BÉLA NÉPBIZTOS HADTESTPARANCSNOK.

STEINBRÜCK OTTÓ A BUDAPESTI I-SŐ VÖRÖS EZRED PARANCSNOKA.

szobában köhөcsel és dudolgat. Dugót húznak ki egy palackból; behallatszik.

„Manders (felháborodva): Hát ez mi? Alvingné, itt mi történi?”

Alvingné (rekedten): Kísértetek. A virágos-szobából ők ketten... hazajárna!

Manders: Mit mond! Regina — ? Ő a...? Alvingné: Igen. Jöjjön. Szót se szóljon! — (Manders karjába fogozik és az ebédlő felé támaszol.) — —

A függöny összecsapódik, vége az első felvonásnak. A közönség némán, mozdulatlanul ül. A dráma sulya ráborult a nézőkre. A terem villamos lámpái kigyúltak. Az emberek föllelekzettek; egymásra néztek kicsit torz mosolylyal; különös érzéseket fakasztott bennük ez a felvonás. A fiatalok gondatlanok, erősek, összeverték a tenyereiket. Erre a többiek is tapsoltak.

A függöny fűrgén szétlebbent. A színpadon a szereplők álltak. A férfiak hajlongtak. Felrobogott hozzájuk a közönség elismerése. A színésznő a közepén, kissé hátul állt; kezét egy szék támláján pihentette; magasra emelte a fejét, úgy nézett le a terembe. Hallotta, hogy a nevet kiabálják. Az ajka megremegett. Halk főhajtással köszönte meg a tapsokat. Azután oldalt nézett a portale mögé, a hol az ügyelő állt a kellékes mellett, a ki most a függőnyt kezelte. A színésznő a szeme rebbenesével intett az ügyelőnek: eresszed le a függőnyt! Az ócska piros bársony függőny összecsapódott.

A ságó mingyárt a felvonás végén elhagyta a helyét; így szólt Emmához:

— Csókólok a kezét, nagyságos asszonyom, gyönyörű volt! Ezek odalenn azt nem is értik! Kár az ilyen alakításért. Gyönyörű! — És siettek ki a gangra cigarettázni.

A mikor a függöny legördült, Borbáth két kezébe szorította a fejét. Megremegett a felindulástól. Emma színészi alakítása felkavarta az idegeit. Ordítani szeretett volna, akármit, egy szót, egy hangot, valamit ordítani, kitátni a száját és üvöltöni olyan hangosan, a hogyan a torkán csak kifer, mert a sírás, a torkába legyűrt sírás folytogatta. Ezt kellett volna ordítani: Emma! Emma! — És ez a csönd! Ülnek itt némán, bután, tudatlanul, kétségbeesetten üres fejjel és nem mozdulnak. Nem tapsolnak, nem tombolnak, nem tudják, nem értik, még csak nem is sejtik, hogy mi az, a minek most részesei voltak! Ő milyen buták, milyen reménytelenül buták!... Végre! No most! Igen, tapsoljatok, a míg a tenyereitek ronggyá nem foszlik, ordítsatok, a míg a torkotok széjjel nem pattan, ez mind kevés, ti edes jó emberek, úgy-e, hogy meg voltatok dermedve és azért nem tudtatok mozdulni sem, le voltatok nyugóztatva, ő milyen szép az, hogy ti lelkesedni tudtok! — És a taps zuhogásában, a kiabálásban: „Éljen! Éljen!” (beleszótték ebbe a színésznő nevébe is.) Borbáth csodálatos muzsikát hallott, mely, megható, soha nem hallott melódia csengett a fülébe; érezte, hogy szemébe könny szökik, nagyot nyelt és lehajolt,

úgy tett, mintha elejtett valamit keresne a földön; így maradt egy ideig, elővette a zsebkendőjét, gyorsan megtörülte a szemét, az orrát fújta, fölegyenesedett, felállt és kiestett a folyosóra. Szeretett volna egyedül lenni, szeretett volna arra a csodálatos melódiaira gondolni, de ismerősök szólították meg, a kik most terhére voltak. Ez csak addig tartott, míg a színésznőről nem beszéltek. A mint dicserétek — olyan gyönyörűen, olyan nagyszerűen játszik, igazán! — ezt már mosolyogva hallgatta és kissé kétkedően monddta:

— No, úgy-e nem bánták meg, hogy eljöttetek, tudtam! — És észre se vette, hogy úgy tett, mintha ő itt a házigazda lenne.

Csőngettek a második felvonáshoz. A közönség beözönlött a terembe és elhelyezkedett. A feszültség meg volt még az emberekben; nem került sok időbe és tovább forrt.

A kegyetlen mult kibontakozott környezetben. Leplezni fájdalom, titkolni szenvedést, takargatni bánatot! Titkolni a pokol kinszenvedéseiből fakadt multat, leplezni, hogy ez a leány itt a házban, ez az egészséges, erőteljes beözönlött a terembe az apától lett, a ki az ő gyöngye testü fiának, egyetlen boldogságának, az apja. A mi ez a bűnös ember volt, ne maradjon semmi az ő kezében. Szeretetház hirdesse egy joraváló, derék, kifogástalan férj és apa emlékét. És egyre jobban kibontakozott a képe ennek a szenvedő asszonynak, a ki a rossz-sors vértanúja, a kötelesség teljesítésének áldozata, ember, a ki rendületlenül kitart a helyén, a kit letipornak, legázolnak és a ki mégis emelt föl szenved. Fájdalmának hangjai beleétek magukat a hallgató lelkebe és égő sebeket téptek, a vergődése mint vonagló kéz belekapott, belevált a néző agyába, és a kik a teremben voltak, azoknak az ő léte fájdalom, gyöttrődés, örök szemrehányás, véres jajtás volt! A szeretetház lángokban áll, a hazugság elég, elpusztult! Szabadulás! Megváltás!

Zúgott a taps. Az emberek fölugráltak a helyükről úgy tapsoltak. A színésznőt! a többi szereplőt is, de az anyát! látni akarták. Lärmáztak, tapsoltak, le akarták rázni magukról ezt a rettenetes látomást és önmagukat akarták megnyugtatóni, hogy mindez nem igaz, mindez csak játék.

Diszes virágkosarat hoztak, koszorúkat széles selyemszalaggal. A jegyszédők vitték előre diadalmasan, a színpad elé és nyújtották fel az elismerésnek a jóleső jeleit. Az igazgató és Matolesi előre siettek, átvették a virágkosarat és a koszorúkat s odahelyezték Emma elé. A közönség tombolt, tapsolt, ordított. Az emberek egymásra néztek, nevettek, egymásnak bólogattak örömlökben, hogy akadtak előrelátó okosok, a kik az elismerés, a hála ilyen kedves megnyilvánulásáról gondoskodtak. És tapsoltak lelkesen. A teremben nagy volt a hőség.

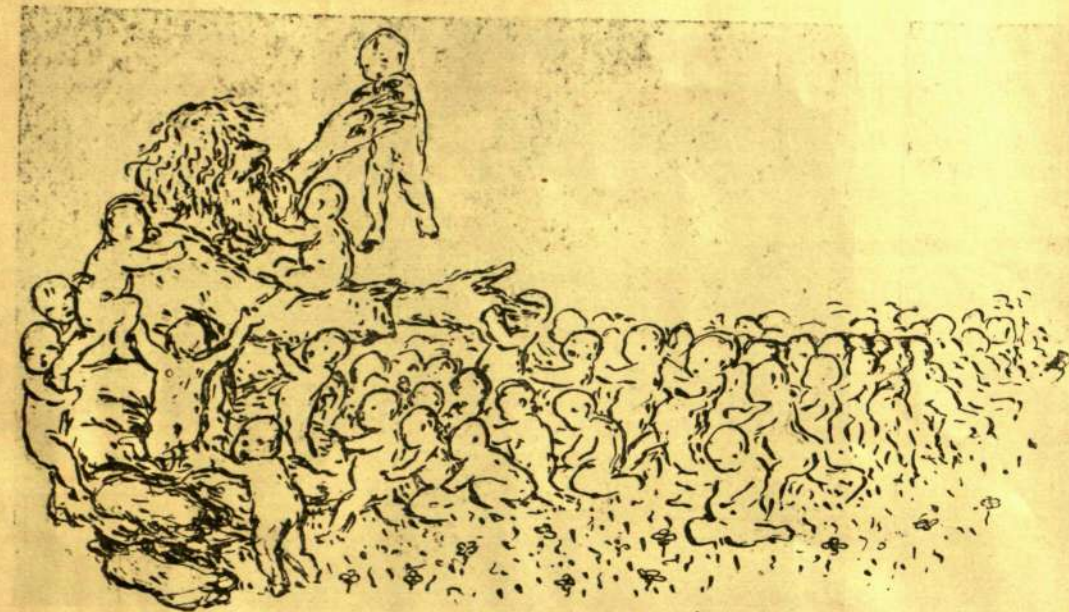
A mikor a virágkosarat meg a koszorúkat hozták, Borbáth, a ki nagyon szenvedett, fölállt; el akarta hagyni a termet. Az ajtó-

ban mégis megállt és a színpadra nézett. A nézőtérben hátul emberek és diákok ültek, a kik nem törődtek vele, talán nem is ismerék. A mikor Emma elé rakták a kosarat és a koszorúkat és a színésznő most meghajlással köszönte az ünnepeletést, Borbáth megingt érezte, hogyan túdul fel torkában a sírás, érezte az orrában, a szemében; a szíve összefacsarodott. Istenem, sóhajtott, milyen őszinte nagy művésznő ez az asszony és itt, ebben a hitvány teremben, gyatrán összehalkolt színpadon, ennek a szegény tudatlan ötszáz embernek adja oda a szíve vérét, léte bánatát, sorsa keservét, legszentebb, gögösen őrzött titkos érzéseit... Gyalázatos élet, kegyetlen sors! Boruljatok le és sírjatok, zokogjatok hangosan, mert a szent művészet eljött tihozzátok szegényekhez, tudatlanokhoz, hogy megkönyörlőn rajtatok. Elhoztanéktek szent szíve vérét, elhoztanéktek sorának terhét, hogy jót tegyen véteket! —

Nem bírta ki tovább a teremben; kiment a folyosóra és mingyárt le az udvarra, hogy ne kelljen beszélgetnie senkivel. Csodálatos asszony! És a mindennapi életben nyoma sincsen benne a színésznőnek. Mi lesz vajjon? meddig maradnak? A színház ezután mégis jobban megy talán és még maradnak... Különben, vigye az igazgató a társulatát, csak őt tudná itt tartani. Beszéli fog vele. De nem! Csúnya őnzés lenne, ha azt ajánlaná, hogy maradjon itt nála, hagyja el a színpadot. A ki ezt tudja, annak a fővárosban a helye, ott kell neki lennie a legelső köztől! Mert a művészetnek fel kell áldozni mindent, csak akkor lehet igazán szolgálgni. Meg kell vele beszélni, hogyan léphetne föl a főváros egyik színpadán. Csak játszani kell és máris győzött. Igen... és ha érez iránta egy kis szeretetet... ő, a gyermekeit szereti, őket nagyon szereti, az anya gyöngédségével néz rájuk, édes, jószágos asszony! felviszi Pestre az egész családját és...

Csőngettek. A közönség betódult a terembe. Gyorsan fel a lépcsőn! A folyosón már nem volt senki. Borbáth a helyére sietett. Épen a mikor leült, húzták fel a függőnyt.

A katasztrófa utolsó jelenetei... A személyes mult már nem titok sem a fiú, sem a leány előtt. És magára marad a szerencsétlen anya szerencsétlen fiával. A könyörtelen balsors leveri őket sulyos porlycsapásokkal. A fiú, a fétve őrzött, a kitől az anya hosszú sivár esztendőkn keresztül megfosztotta volt magát, hogy megővja gyermeke lelkét a gyalázatos ember pusztító befolyásától, most összeomlik; utolsó kérése, hogy az anyja ne hagyja meg élő halottnak, megőrjíti. A szerencsétlen anya, mindenétől megfosztva örökre, az agyongyőtrött áldozat szívettéppő jankiáltásait hallatja. A hol az író már nem tudott szót, a színésznő hangokat talált. Valóvátette, a mit a költő elképzelt. Vádolt némán, hangtalanul, mert nincsen szó, nincsen hang, mely jobban ki tudta volna fejezni ezeket az életpusztító kínokat, mint az ő rettenetes hangtalan vergődése. (Folytatása következik.)

MESE AZ APOSTOLRÓL.

Elbeszélés. — Irta **NAGY ENDRE.**

Szegény öregben nagy volt az Észme ereje, erős volt az Akarat, de a teste lágy volt, mint a vontató-kötél, a mely az imént még élettel megrakott hajókat vonszolt, most pedig, íme, a parton hever laza gomolygban.

Térdre rogyott, a mikor a fekete arcú katonák gyomorhangú afrikai káromkodásukkal rávicsorodtak és puskatussal mellbe ütötték. Két kezét ölében összefonva, halkán nyögte:

— Oljete meg! Ne kínozzatok!

Nem a szenvedésektől félt; de irtózott a gondolattól, hogy hitvány teste elárulja őt és nyöszörögni fog megaláztatottan, holott lelke makacs és törhetetlen.

A fekete örség betuszkolta a kaszárnya egy czellájába, a kuczkóba dobta, mint egy elhasznált rongyot, aztán rázárta az ajtót. Az oláhok kaszárnyája előtt fogták el, a hol czukorka-árúsnak öltözködve öt nap óta osztogatta a katonáknak a jámbor czukorka mellett a tüzes igazságot. Bizonyosan valamelyik szerencsétlen árulta el, a ki már elindult az igazság felé és megtántorodott útközben.

Nem ütközött meg ezen, hiszen tudta, hogy ennek így kell lennie. Csak az fájt neki, hogy ilyen hamar megérett apostoli végzete, pedig még sokat dolgozhatott volna.

Sokat gyalogolt, éhezett, fázott, bújkált, a míg a harcosok fölborzolt szurony-sövényén átosonva, idáig eljuthatott. A kínok teljében olykor megszólalt a teste:

— Fordulj vissza! Néhány évéd van már hátra úgyis, minek vesztegeted el gyöttrődésben a pótolhatatlant, a visszavonhatatlant! Fordulj vissza a magad elárult életéhez!

De ez a siránkozás nem hogy gyöngítette volna, — inkább megerősítette őt. A lelke úgy fölpattant, mint egy atléta, a kit álmából tüzes vassal riasztottak föl. Büszkén mondta:

— Nem, nem! Gyáva nem leszek! Én elmúlok a magam-kereste szenvedésekben, de a jövő generációk üdvösségét el nem árulom. Az én szenvedésem édes gyümölcsöket fog teremni azoknak, a kik utánam jönnek!

És most ott feküdt a beteljesülés édes nyugalmában. Tudta, hogy meg fogják ölni, de csak mosolygott ezen a perspektíván. Csak néhány rongy évet vehetnek el tőle, de a halál időtlen időkre meg fog rögzíteni

egy nagyszerű öntudatot: hogy megtette, a mi tőle tellett.

Esztergályozott csipőjű, lábikrájú francia tiszt lépett a czellába. Mögötte fekete arcú, szuronyos porkoláb. A tiszt a lovaglóstórával megpiszkálta a sarokban heverő rongycsomót.

— Mi a neve? Hova való?

Nem felelt. A rongy-tömeg egyetlen redője se vonaglott meg. A porkoláb belerúgott a csizmájával.

— Hozzád beszélnek! Süket vagy?

A tiszt mosolygva megveregette a porkoláb vállát.

— Csak hagyja, Achmed!... Majd el látjuk mi a baját!

Ujából magára maradt. Boldog megütközéssel érezte, a sötétben látta, hogy a karján, a hol a porkoláb csizmája érte, frissen nyílt virág termett, a melynek illata édes volt, mint a csókok, a melyeket ifjúságában könyvek közt elmulasztott. Ismeretlen jólét érzése folyta körül, mint egy szirup-tenger és egy ragyogó, megtisztult bugyborék szállt benne mind magasabbra: ő volt az.

Túl szállott a felhőkön, túl a föld vonzó körén. Testetlen könnyűséggel partot ért, mint a hogy a napsugár szokott kikötni sok millió mérföldnyi útja után. A szívébe költöztek érzékei; a szívével látta a hangokat, hallotta a formákat, ízlelte a színeket.

Kis tó partján állott, de olyan volt ez a tó, mint smaragd-ékszer az imádott nő kezében. És a tóban és a tó körül millió és millió duzzadt, hólyagos, rózsaszínű angyalka hemzsegett, ficzánkolt, hancuzozott. A mikor turbékoló hangon kacagtak, az öregnek a szíve apró csöngettyűvé vált és visszakacagott repeső csilingeléssel.

Nyomban megismerte őket: az unokák voltak, a kik még csak ezután fognak megszületni, — a jövő generációja. Kitért két vén karját, mint a korhadttá és remegő hangon kiáltotta:

— Gyermekeim!... Tiértetek szenvedtem, értetek haltam meg!... Hála a szenvedésnek! Hála a halálomnak! Boldog vagyok! Most egyszerre ezerszerre fűgőbb lett a hancuzozás, erősebb a kacagás. Körülfogták, beleakaszkodtak, fölűsztek rá. Mintha egy rózsaszirmmal telt kádban fürdött volna az öreg.

— Játszszál velünk, nagyapó!
— Szívesen, édes gyermekeim!... Hát hogyné játszanám szívesen veletek!

A hátra kapta őket, nyihákoltt, rúgkapálva ugrándozott és érezte, a mint a gyermekek kövér, pucér kis karjukkal a nyakába kapaszkodtak ijedten. Aztán fogócskát játszott velük és maga is csudálkozott, hogy honnan termett e frissesség és fáradhatatlan erő benne. Olykor elcsipett egyet-egyet, ölébe kapta, mellére szorította és maga is elcsudálkozott, hogy honnan vette egyszerre ezt a drága apai érzést, holott rideg legénységben telt el az élete.

Végre is elfáradt és végignyúlt a puha fűvön. Bezzeg, az angyalkák nem voltak fáradtak; ráugráltak, végig szaladtak a tésztén, rátelepedtek az orrára, mint egy hegy-lánc csúcsára, a gyomrát taposták, haját, szakálát játékosan tépázták. És mindez nem fájt, sőt majdnem elviselhetetlen gyönyörűségére volt. Sohse hitte volna, hogy ember ennyi gyönyörűséget kibírhat.

Az egyik szöke angyalka a fülét megcsiklandozta a szavával. Rá se kellett néznie, mindjárt megismerte, hogy ez az ő unokája, a ki meg nem született, mert rideg agglégénységben telt el az élete. Az angyalka hízkelve könyörgött:

— Nagyapó! Ott... azon a fán... az a gyümölcs!... Szedje le nekem! Magas fa volt az, akáczfához hasonló, ágbogas, kegyetlen tüskékkel megrakott. De a tetejében valóban gyümölcs piroslott. Megvakarta a fejét és fanyarul mondta:

— Magas a fa... öreg vagyok én már a mászáshoz... De van itt gyümölcs elég, szebb is, jobb is annál.

— De énnekem az kell, nagyapó!

Már pityergésre görbült a szája és az öreg most olyan fájdalmat érzett, a melyet soha azelőtt. Fölugrott gyorsan.

— Megyek már, aranyom! Lehozom! Hogyné hoznám le!

Nekifohászkodott és mászni kezdett. A tüskék minduntalan beleakadtak, meghasogatták testét és hulló vére szép piros pöttyökkel virágozta föl a pázsitot. De lehozta a gyümölcsöt és a míg a gyermek majszolgatta, ő boldogan hunyorogva nézte. Sebeiből folyt, folyt a vér, de nem fájt ez. Sőt édes volt, mint a csókok, a melyeket ifjúságában, a könyvei közt elmulasztott.

SZÁLLÓ NAP UTÁN.

(... Széldire szűri a nyár sugarát ez a délután s langy fényfüggönnyel a házak vállát bevonja puhán...)

Ilyenkor, látod-e, hűnyt lelkemre csókot nyom a nap, és menni (gondolom) oly jó lenne, a merre a nap csak menni (gondolom), egyre menni, napot nap után, vonatra ugrani, nem pihenni, szálló nap után suhanni, zöldszínű tenger lombok közt fulladozó faluig szállani, minden gondot elhullatozó lélekkel, túl a Dunára, messze, szálló nap után, lombos faluig, hol lombba veszve nyíl egy kapu tán élénk s azon át bejutunk egy házba hűs pitvaron át, s ott leme a lelkünk elkáprázva új túl-a-Dunát, új túl-a-világot, új világot, fehér falu sok mély, régi pamlagu hús szobákat, hol védve susog a függöny; így susog: «En az ablak hűs öre vagyok és kitekinteni sohase hagylak, pillét se hagylak, deszállni a külső zajból hozzád, mert vám vagyok én, s e csöpp szoba messze csöndes ország a vágy fenekén: «majd okosan itten megbú lelked (szökött katona) és e szoba lesz majd a szőnyeg-kerterd, párnák vadona. «Künn zúghat azóta az örült bóra, hányódhat a tó: «itt nézd, a hűs falon ör az óra, áll a mutató, «a perczek ostoba gillotinja, «s a percz fenekén, «hova nem hat a század szörnyű kinja, «elrejtelek én, «en függönnyos angyal szárnyaimmal: «ő jer, te szegény, «jere fájo fejjel, fáradt innal, «védőd leszek én, «s széldire szűrve az ég sugarát (jere, szenvedő!) «oly hűn megörzöm a lelked álmát, «mint egy szemfedő!»

Babits Mihály.

TIZMILLIÓ EMBER.

Elbeszélés. — Irta **MÁRI SÁNDOR.**

Azután, hogy elbocsájtották a rendőrségtől, kezdett kifelé egészen megnyugodni; sápadt volt, megviselt és kimerült, emberek közé nem igen ment és otthon sem nagyon vették a szavát; kisleányának, a hatéves Mártának néha odavetett néhány ideges szót s a gyerekek megriadtan néztek rá és ő ilyenkor mindig elhallgatott. Rendszer-telenül étkezett, egyszer éjjel kettőkor becsöngette a cselédleányt és úgy borzasan, egy szál kendőben leküldte a szemközti kávéházba görögdiányéért. Különben is sokat volt otthon. Két szobát — a felesége hálóját és öltözőjét — nem engedte takarítani s utóbbi időben úgy szokta meg, hogy gondosan kulcsra zárja le a maga és a felesége szobáinak ajtaját, ha távozott hazulról. A kulcsot egyszer a zárban felejtette; s egy félóra mulva csapzottan, valami ideges rohanástól kimerülten érkezett vissza és magához vette a kulcsokat. A házanépe mindezt jól látta; a nevelőnő a szobaleány, a szakácsné, mind a régiak, valamennyit megtartotta; de ezeknek se jutott eszükbe megütközni e viselkedése fölött, vagy akár csak beszélni is róla.

Azért úgy érezte, hogy határozottan nyugodtabb és könnyedebb a viselkedése; különösen azóta, hogy kihallgatták a rendőrségen, a mikor ideiglenesen az esküdtszéki tárgyalás lefolytatásáig szabadlábra helyez-

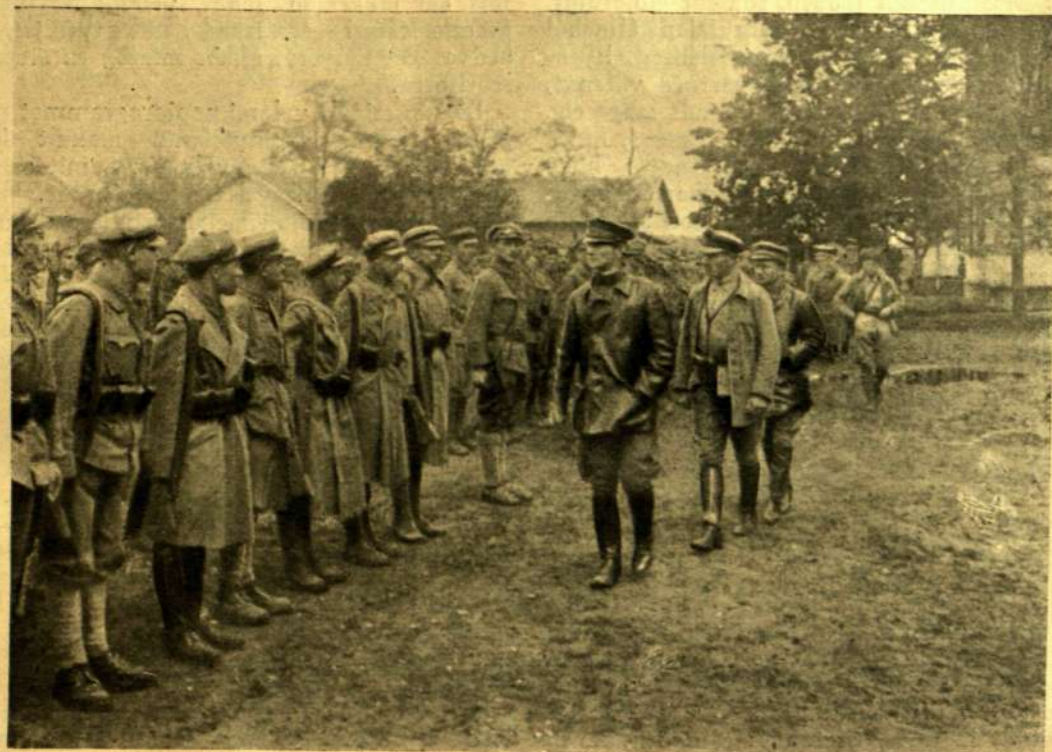
ték. Most, utóbbi időben, sokszor előfordult, hogy gyöttrő, nehéz és tárgyatlan álmából valami néma erőszakossággal felébred. Ilyenkor felült az ágyban, felcsavarta a villanyt, s jó darabig mozdulatlanul bámult maga elé. Homlokán, mely sárga volt és viaszos, hideg verejtékcseppek ültek. Nem tudta, hogy gondol-e? most valamire? csak mikor félhangos szavakat hallott, melyeket motorikusan lökött beszédbe az agya, riadt föl; s ilyenkor sebesen, lázas és mániákus pontossággal pergette le magának a tárgyalás minden mozzanatát; a rendőrbíró recsegő hangját hallotta, tisztán a felvidéki hanghordozását; szavakat, mondatokat idézett; szavakat, valami fogcsikorgató erőszakkal, lassan és tagolva sziszegte őket maga elé fogai közül; szavakat, melyekben feloldás volt és könnyedség, valami kegyetlen és egyben békítő kifejezettsége mindennek; szavakat, melyeket nem lehetett már fokozni, melyekben az egész dolog elérte a maximumot és lefelé lohadt. A rendőrbíró barna asztalát látta, a zöldhuzatú karosszéket, a melyben ült; egy sárgult köröző hirdetőményt a falon; egy ajtó hirtelen nyílását és csapódását, a mint valaki benézett; aztán saját hangját hallotta, tisztán és csengőn, szinte kiabált; a kapubejárattól balra álltam... sötét volt... a lépcsőházból egyenesen kijött az utcára... megállt, az ernyőjét igazította, mert szemelt az eső... egyet léptem előre, egyenesen felemeltem a karomat, ráirányítottam a fegyvert — aztán ezt, de ezt igazán kiabálta, mint valami fontos és lényeges tény: *arczazzal előre bukkott!* és ez volt az egyetlen részlet, a mikor elhagyta a hidegvérre, mikor valami forróság tödült az agyába és egész teste görcsösen megrándult; valahogy *annak a rándulásnak* a reflexszerű utáncinálása volt ez, a hogy a felesége, a kit a felső koponyán át ért a golyó, egy kicsit megrándult, előbb egész testében, szinte ugrott egy aprót, s azután *arczazzal előre bukkott*. Ilyenkor vizuálisan látta ezt a képet, a csatakos estében, az aszfalton heverő finom, arányos női testet; koczkás, skótszoknyája alól kecsesen egymásra ve-

tett két lakkcipős lábát, valami rettenetes graciozitással — és izdadt, hideg verejtéktől nedves két tenyerét ekkor mindig az arczára szorította.

Lassan csinált valami napiprogrammot magának, a mi önkénytelenül alakult így, a nélkül, hogy akarta volna, s a mit szigorúan betartott. Reggel tíz felé ébredt. Közvetlen a régi hálójuk mellett aludt a dolgozó szobában, egy medvebőrrel letakart pamlagon. Nagyon gondosan öltözött és minden nap borotválkozott; ez is valami önkéntelen dolog volt, valami tudatosan be nem vallott elhárító gesztus, mintha minden a régieben lenne, — mintha neki oka lenne rá — oly nehéz volt ehhez szavakkal hozzáférdnie, hogy továbbra is a régi, korrekt jól öltözködő ember legyen, kinek derűs életében igazán a nagyobb gondok közé tartozik, hogy illően öltözködjön és minden nap megborotválkozzék. A míg a nyakkeendőjét megkötötte, a míg haját fésülte és borotválkozott, állandóan a tükrök előtt állt. Ezt a tükröt már úgy állította az ablak és egy lámpa közé, hogy állandóan érje fény s világosan, élesen tükrözze az előtteállót; megtörtént, hogy fésülködés közben lelakadt a fésűvel a keze és hosszan bámult magára. A szájával nem volt megbékélve; ez a nagyon duzzadt, vörös érzéki száj, ez a petyhüdtlen leelőg vastag alsó ajak, csakugyan rút volt. S az orra sem volt valami különös; kissé duzzadt, minden nemesebb formálás nélkül való — de a szeme, nem, ezt nem lehetett eltagadni, ez nem hiúság, ez két élő, mély, finomlángú lámpás, ez a kissé fáradt s most persze törődött és kusza nézés, ez nem mindennapi, ennek a két szemek mindig volt mondanivalója. És a homloka ilyen boltozatos. És a haja még mindig dús, s a hogy így kissé előre hull, ez se rossz. De a kezei, hát a kezei! — és maga elé tette őket az asztalra és hosszan nézte — ez a lankadt, finom fehér kéz, a min átüt az erek nyugtalan kéksége, finoman formált, hártvaszerű körmök és a nagy, ovális zöld pecsétgyűrű a mutatóujján, ez az egész kéz, a mit évszázadon át munkátlán ösök for-

KÚN BÉLA ELŐADÁSA A BUDAPESTI VIGADÓBAN A NŐI ÁLKALMAZOTTAKHOZ MÁJUS 30-ÁN.

STEINBRÜCK EZREDPARANCSNOK SZEMLETT TART A BUDAPESTI «VÖRÖS ELSŐK» NEGYEDIK ZÁSZLÓALJA FÖLÖTT, A MELY SZOLNOKNÁL A TISZÁN ÁTKELVE, ELFOGLALTA A TULSÓPARTI HIDFŐT.

máltak ilyen lankadttá és nemessé, ilyen is kevés van.

És öltözni is tud, erre is sokat gondolt. Ő vele minden pillanatban esztétikai látvány volt együtt lenni. Soha nem volt feltűnő, kalapban vagy ruhában kiáltó excentricitást nem árult el, de minden ruhadarabja valami egészen különös volt, egy hajtás, egy szín, egy öltés valahol arról beszélt, hogy ezt neki szabták s csak ő viselheti. Egyáltalán — nem, ez gyerekes, de... de így van, hát ő ember volt, férfi, intellektus, elegáns és hű, úri derék szerető, harminczhatéves összesen. Ilyenkor elfordult a tükörtől, gyorsan a diványra feküdt és két kezét erősen a homlokára szorította.

A könyveire már rá sem mert nézni és erre sohasem gondolt. Talán... talán itt volt a hiba és elhessegette gyorsan az emlékeket. Művésznek gyorsan öregedett meg, utóbbi időben kínlódva és nehezen írt. Az a sajátos, szelektív működése az agynak, melylyel a művész szétválasztja használható és közömbös tárgyakká a lét dolgait, utóbbi időben mintha megbénult volna nála. Nem volt témája — egyet írt már esztendőnk óta, az öregedő férfi problé-

A SZOLNOKI KÖZÜTI HÍD VÉDELMI ÁLLÁSA A LEGUTÓBBI SIKERES TÁMADÁSOK ELŐTT.

A SZOLNOKI POSTA- ÉS TÁVIRDA KÖZPONT, MELY AZ ELLENSÉGES GRÁNÁTTÜZBEN LEGTÖBBET SZENVEDETT.

A VÖRÖS HADSEREG GYŐZELMES HARCZAIBÓL.

máját piszkálta tétova tollal — s a hüvös nyugalom, a mi a megírásban egyedül az övé volt, s a mivel feltűnt és a miért üdvözölték, néha már közöny volt és unalom. Neki magának is úgy tetszett, ha kezébe került egy újabb írása, mintha valami száraz értekezést olvasna — ha egy vergődő hőst írt le, az olyan volt, mint mikor a természet tudós aprólékos, száraz és közönyös szavakkal leír egy vergődő legyet. Megütödvé hallgatott el, mert egy fahangot hallott routinnal beszélni, s nem hallotta meg a munkája mögül saját magát. Ennek kétségtelenül sok mély és rejtett oka volt, a miket határozatlanul sejtett — talán az, hogy utóbbi időben túlságosan sokat élt, valami nagy intenzivitással vette az életet s nem volt idejük a dolgoknak megszűrödni és a kapcsolatok a régi és új élmények között meglazultak. Talán ez...

...de tudta, hogy ez csak csalás. Hogy nem az volt a baj, mintha benne az író leromolt volna — és Elizának utóbbi időben valami belső öngúnyjal mindig felváltva adta oda a könyveit, hogy ne találjon még egyszer az íróasztal sarkában egy olyan elporosodott, felvágatlan és „Ez a könyv Elizáé” fakult dedikációs példányt, a melyet már a házasságuk második évében talált. Akkor nagyon elcsodálkozott, de valami megnyugvást is érzett, „Jobb így — gondolta, — egy élő

színdús, hűs asszony, mint egy száraz, élő kritikával élni együtt”. Öltözés után járt fel és alá a szobában; vagy kulcsra zárta óvatosan az ajtaját, a kilincse zsebkendőt akasztott, hogy senki be ne láthasson s fiókokat túrt fel, írásokat forgatott ki, leveleket, szalagokat, préselt virágokat, fehérneműeket, hímzett asszonyholmít. Egyszer rája kopogtak, mikor a szőnyegen ült a szoba közepén és egy fél női cipőt tartott a kezében és mereven nézte; körülötte női pongyolák a szőnyegen, üres keztyűsdobozok, szertdobált írók; megreszketett egész testében és hangosan felkiáltott, hogy nem szabad.

És nem szólt hozzá senki vigyázatlanul; mint valami nagybeteggel, a kinek nem szabad tudnia azt, hogy beteg, úgy bánt vele a környezete. A cselédek és a két barátja, a kik naponként érintkeztek vele és a kisleánya, a kit idegesen került, mintha összebeszéltek volna, olyan magától értetődő nyugalommal vették őt és igazán nem érzett a beszédjükön, hogy tudják azt, hogy valami történt és hogy itt valami történni fog. Pedig ezt mindnyájan tudtak — ő is, a többiek is, mindenki, a kinek legcsekélyebb köze volt a dologhoz, az első pillanattól kezdve tudta, hogy ez így fog történni, a hogyan történt. De senki sem gondolt rá, még kevésbé beszéltek róla; mint a hogyan a nagyon

bizonyos és magától értetődő természet-szerű dolgokról nem beszélünk, mert úgy is fölösleges. Ez a nagy nyugalom megült a lakásában; alkonyat felé, ha bizonytalan külvárosi csatangolásából hazajött, a félhomályos szobákban hosszan elállt egy ablaknál, míg be nem esteledett; s valami hallatlanul megnyugtató bizonyosság volt ebben a csöndben; ebben az egész mostani életében, tétova csavargásban, az üres, sötét szobák, emlékekkel telített bútorok között; ez éjjeli felébredésekben, a tükör előtt állásokban, bizonygatásban: szép, derék férfi vagy, a kit el lehet tűrni — mert úgy magában ötven perczentre már kiegyezt ennyiben is.

Hosszú hetek teltek el, a míg megérett a dolog; a tárgyalást október második felére tűzték ki, langyos szeptember végi napok voltak és általában szép hosszú ősz ígérkezett. Délutánonként most nagyokat sétált. Többnyire kiment a városon túl, a hol az utolsó házak állottak a dombok tövében és a fölugarolt rétek kezdődtek. Födetlen fűvel járt, a kalapot a kezében vitte; megtörtént, hogy útközben a villamoson fiatal lányok, diákok felismerték, összesúgtak mögötte és megbámulták — s ez most mindig nagyon felizgatta. Nyugtalanította az a tudat, hogy sokan ismerik,

SZAMUELY TIBOR NÉPBIZTOS OROSZORSZÁGBÓL HAZATÉRVE AZ OROSZ PROLETÁROK ÜDVÖZLETÉT MONDJA EL.

KUN BÉLA HADÜGYI NÉPBIZTOS BESZÉL A FELFECYVÉRZETT PROLETÁRSÁG HÍVATÁSÁRÓL.

SZÁNTÓ BÉLA HADÜGYI NÉPBIZTOS A SZEMLEÉN.

POGÁNY JÓZSEF NÉPBIZTOS A HARCZTÉRŐL HOZ ÜDVÖZLETET.

A MUNKÁS-ZÁSZLÓALJAK CSAPATSEMLEJE A VÉRMEZŐN.

hogy megjelenésével állandó árulója önmagának. Túl a városon jól érezte magát; leült egy padra, vagy a fűbe. Itt történt, hogy talált egyszer egy eltépett újságlapot, a mit valahonnan erre hozott a szél: újságot már hónapok óta nem vett a kezébe. Kíváncsian forgatta, nézte; egy estlapp első oldala volt és egy félig eltépett vezércikk rajta. Atolva — tízmillió ember pusztult el a háborúban, erről írt. Sokáig olvasta, nagy komoly figyelemmel. Tízmillió ember... nagyon sok — gondolta és a fejét csóválta. Aztán összehajtogatta a papírlapot és a zsebébe tette. Úgy érezte, mintha valami nagy önigazolást őrizne ezzel a zsebében.

Október közepe felé, a mi a tárgyalás napja közeledett, kezdett el nyugtalanodni; keveset aludt, altatóporokat szedett és étvágytalansággal küzdött. Sétái egyre rendszertelenebbek és hosszabbak lettek; fél-naphosszat elkóborolt és maga sem tudott volna számot adni; merre. A hangos beszédet lehetőleg kerülte; szaggatott rövid szavakkal közölte, ha valamire szüksége volt. Öltözetére még mindig kinos gonddal vigyázott és mégis bár így kifelé minden a régi tragikus feszültségben mutatkozott még, érezte, hogy ez már család, hogy ez a történet az ő számára felhígult és elintéződött és csak révedezve gondolt rá és akarnia kellett, hogy eszébe jusson. Néha úgy tűnt fel saját magának, mint a ki komédiázik.

Heyer Arthur: Setter nyomoz.

Pállya Czelesztin: Nehéz lovak. (Tanulmány.)

AZ ÚJPESTI MŰVÉSZEK KIÁLLÍTÁSÁRÓL.

Ezen először megjíedt. Aztán gondolkozott rajta és be kellett látnia, hogy ez — bármilyen hihetetlen, — azért lehet így. Talán az élet rövidege teszi, vagy a kicsinyesség, a hogyan az életet elmorzsolódó részletekben kapjuk, de való, hogy a legsúlyosabb dolgok is veszténeken nagyon-nagyon rövid idő alatt a fontosságukból.

Tízmillió ember... október 18... gondolta sokszor. Ez a dátum a tárgyalás dátuma volt. Ez a dátum oly kimondottan élt benne, mint valami nagy randevu, a mikor sok minden jóra fordul. Egész véletlen, hogy nem így sikerült. Esős napok kezdődtek, borús és homályos idő volt, sokat ült otthon. Estefelé elállt az eső és sétálni ment. Ez október 16-án volt, két nappal a tárgyalás előtt. Sár volt az utcákon és a belvárosban járt. Korán sötétedett, a boltokban égtek a lámpák. Egy ismerőse említette utóbb, hogy látta, a mint egy kivilágított női fehérneműs bolt előtt sokáig állt, és nagyon komolyan nézett az ingekre és nadrágokra. Aztán nem látta senki — éjjel tizenegy felé telefonáltak csak fel a központi ügyeletről a mentőket, hogy az egyik roszhírű belvárosi házból egy ismeretlen férfit el kell szállítani. Az autóbá ellenkezés nélkül szállott be, mereven lehajtott a fejét és a szeméből szabályosan perogtak lefelé a könnyek. A tárczában névjegyet találtak — a gazdasszony a napilapok tudósítóinak elmondta, hogy nem volt semmi különös, kilencz óra felé tért be — tíz percig csöndesen ült a szalónban, aztán elkezdett sírni. A reggeli lapok kegyeletes megdöbbenéssel hozták a hirt, s a tárgyalást bizonytalan időre elnapolták.

A PERECZ.

Elbeszélés. — Irta Zsoltos László.

Magdus, Flór Matyi kedves, de mostanában kicsit nyugoskodó felesége egy szép májusi délután így szólt báméskodás közben az urához:

— Tudod, mit hozhatnál estére nekem, Matyikám? Vagy két-három sósperczet.

A fiatal rajzoló nagyot kurjantva kapta magához az asszonyt:

— Sósperczet? Tízet hozok, Magduska! (— Nyam-nyam-nyam, — nyugoskodott a férfi karja között az asszonyka). Hozok huszat, angyalom! Vagy akarsz egy egész rúddal? (— Jaj, ne rázson már úgy, — affektált furca somolygással amaz, ugysis úgy émyeg a...)

Aztán czipe-czup, jobbról-balról összecskölték egymást, és Flór Matyi elrohant. Sietős dolga volt. Valami megrendeléssel vártak rá a kávéházban. Magdus még utána kiáltott — szinte nyafkán — az ajtóból: — Aztán ne maradjon soká! Várom a perczet!

— Egész rúddal! — süvöltött vissza Matyás úr, s már lefelé robobott a lépcsőházban.

Feketekávé mellett azután sok mindenféle megbeszélési valója volt a rendelőjével, (villamos plakát-illusztrációiról tanakodtak), s a végén mindjárt föl is vett ötven korona előleget.

— Lesz percz, akár a szemét, — sunyítva magában boldogan a rajzoló, mikor elváltván az üzletfelétől, olyan bohém-büszkeséggel ki-üldözött mellette, mintha legalább is a Nobel-díj volna a zsebében, kilépett a kávéházból a körútra. Körülnézett az utcán, hogy hol is van hát az a perczes. Látott a sarkon egy gyümölcsárú asszonyt, odébb, meg a túldalolon is egy-egy léggömbös embert, de perczes történetesen nem volt sehol. Gondolta, majd lesz a Rákóczi-úton, s arra felé sétált. Hanem, a mikor odaért, hát a sarkon egy pompás termetű fiatal hölgy állt a közúti megállónál, s Flór Matyinak elég volt rávetnie egy futó pillantást, és máris megállította magában, hogy épen ilyen szilfidi termetre van szüksége a plakát főalakjához.

— Nahát, ez üzleti ügy, — gondolta, — ezt a kis nőt alaposan meg kell nézni.

Meg is tette. Megállt mögötte, és nézte. Aztán eljébe került és úgy nézte. A kis nő félre fordult, — annál jobb, most legalább profilban is látta. A túlsó sarkon, a régi népszínház előtt ott árult egy perczes, de Flór Matyi még nem tanulmányozta kellően végig a megrajzolandó plakát főalakját, tehát várjon egy kicsit az a perczes. És a derék perczes, mintha csak érezte volna, hogy az innső sarkon egy jó vevője ácsorog, csakugyan nem mozdult el a népszínház épülete mellől. Nem, ő vár. Ez rendjén is lett volna, csak az volt a bökkenő, hogy a szilfidi hölgynek meg viszont nem volt kedve kibőjtölni a villamos megállónál, a míg az ösmeretlen művészlelek fölszívja magába karesú alakjának valamennyi hajtását és körvonalait, és miután már úgyis eléggé régen álldogált a megállónál, hát egyszer csak fölszállt egy városligeti kocsi, a melyiknek a perronja fölött még nem lógott le a tábla, hogy: megtelt.

— Hogy, megusrik! — cikázott át vilámgyorsan Flór Matyi fogékony agyán a művészi aggodalom, s a következő pillanatban már ő is fönt volt ugyanazon a városligeti villamoson. Itt aztán elkészült, már csak úgy, képzeletben, a skicczel. Önagysága már nem tudta mire vélni a fixirozást, s miután egy darabig hiába forgatta félre a fejét, végre már szembenézve a rajzolóval, nyugodtan állta az ostromot, s a mikor látta, hogy a különös embernek (már mint Flór Matyinak) tulajdonképpen esze ágában sincs megismerkedni vele, akkor a Damjanich-utca sarkán dühösen fölállt és dőlő tekintettel mérvén végig az immár

kielégített rajzoló, megbotránkozva szállt le a kocsiról.

Flór Matyi pedig néhány percz mulva kint volt a városligetben.

— Nahát, — jelentette ki magában, a hogy talpa alatt érezte a lehangert kavicsot az üdezőld gypágyak között, — most beülök valahova egy pohár sörre, s mindjárt leskiczezelem önagyságát, a meddig el nem felejttem.

Az elhatározást tett követte, s a szorgalmas művészlelek már nemsokára ott ült egy kecskelábú piros asztalnál, kecskelábú piros széken, és, miközben egy-egy kortyot nyelt a jótékony, hideg kőbányai sörből, szorgalmasan vázlatozott. Nagyszemű papírra vetette a villamosbéli nőt, mindjárt többféle állásban, fölfelé mutató kézzel, széttárt karral, lábujjhelyen, mintha fölemelkednék a plakát szövege felé, tánczlepcsében, mintha fellegeken szállna. Szóval pompásan indult a dolog; körülötte lassan benépesedett a tágas kerthelyiség, fölötté kigyuladtak a villamos lámpák, de Flór Matyi mindezt nem vette észre: ő csak a tárgyába merülten szorgalmasan rajzolt és ivott. Igazi művész lélek volt.

Végre elkészült. Odahívja a fizető pinczért: hat pohár sör. Megnézi az óráját: háromnegyed kilencz. Nosza, hamar összecsapja a vázlatokat, és:

— Most már gyerünk hazafelé, — határozottnak szánt, csak hogy nem épen annak látszó léptekkel szerencsésen kilejtett a kerthelyiségből. Odakint a városliget szélén csilingeltek a villamosok, nagy volt a forgalom, és Flór Matyinak, mintha órákon át borongó homály után hirtelen világosság szállt volna a fejében, most egyszerre észbe jutott a percz. A két-három percz, a mit („nyam-nyam-nyam“) az asszonyka kért. A mit estére vár. A mit megígért neki.

— Tyhu, a jégen kopogóját! — iparkodott rendbehozni a hat pohár sör között csintalanul bujkáló gondolatait, — hol találok én ilyen későn már perczest?

— Mindegy — fűzte tovább magában a beszédet — a perczet megígertem, Magdus várja otthon a perczet, már ugysis eléggé későn érek haza, hát mindegy, a föld alól is elő kell teremteni azt a perczet.

És megindult kémszemlére perczes után. De bizony azok ilyenkor már nem voltak sehol. Sokáig ácsorgott, járkált keresztül-kasul a ligeten, hiúz tekintettel nyomozva a láthatatlan perczest, míg nem végre úgy tíz óra tájt végképen megállapította, hogy most már hasztalanul járja be akár egész Budapestet, perczéről szó sincs, nem fog perczet találni sehol.

Hát bizony röstelte a dolgot. Szegény Magduska — s csordultig telt a szíve gyöngédséggel — milyen édesen mondta hogy: „nyam-nyam-nyam... vagy két-három sósperczet!“ Nem, nem, ekkora gyöngédséget nem érdemelt meg tőlem az az asszony.

Pállya Károly: Erdélyi oláh ház.

Pörge Gergely: Újpesti piac.

És különösen most nem a mikor izé... hát megkívánta azt a fránya perczet.

Egyszerre csak a homlokára csapott: — Oh én tökfilkó! Hiszen csak találok perczet itt valamelyik sörházban!

Az Aréna-úton volt, a hol egyik nyári vendéglő majd hogy oldalba nem löki a másikat. Kapta tehát magát és belépett az egyik nagyobb kerthelyiségbe.

— Van kérem percz? — fordult a mellette szaladó pinczéhez, mivel hogy nem akart csak úgy vaktában leülni.

— Nincs!! — kiáltotta kurtán amaz, s miközben szinte lenézőn mérte végig a különös kérdezősködőt, magasra tartva kezében a habzó sörrel telt poharakat, tovább futott.

Most egy kisebb vendéglő esett útjába. — Van percz? — lépett oda Flór Matyi a csapozhoz.

— Ez nem péküzlet, — felelte az félvállról, s tovább töltögette a Hanzlit.

A rajzoló a kiszolgáló lányka kezébe szövegezt, s a legközelebbi korcsmába már mindjárt el is telepedett a szélső asztalhoz.

— Kérek egy pohár sört és sósperczet — mondta a kiszolgáló lánynak.

— Sóspercz nincs, a sör pedig elfogyott, — volt a válasz. — Talán fröcscsöt szolgálhatok?

A rajzoló boszúsán csettintett az ujjával:

— Ejh, hát hozzon egy fröcscsöt. — És ránézett a leányra:

— Nem tudja, hol kaphatnék itt valahol perczet?

Hanem az csak akkor felelt, a mikor már hozta a fröcscsöt.

— Perczet, kérem? Itt van mellettünk a pék, annál mindig van. Csak hogy az már félkilenczkor bezárt. Tessék talán inkább egy kis borjúpörköltet.

Matyi megkóstolta a bort. Izlett. Biztosan a fejébe száll, ha nem harap hozzája valamit.

— Csakugyan! Hát hozzon egy kis borjúpörköltet.

Mire azt elhozták, már a második fröcscsöt is megitta. Igen elszomjazott a sok lengésségesben. A pörköltre természetesen megint inni kellett. Egyszer csak ránéz az órára: féleegy.

Megrázkodott: hogy megy most haza percz nélkül?

Sehogy. Ebben a pillanatban, mintha csak az égből hullt volna, belődült a kocsmába egy valóságos, eleven, sőt a bizonytalan jártáról ítélvél talán kicsit túlságosan is eleven perczes. Úgy tartotta maga előtt a rudat, a melyik még majdnem félig tele volt perczcel, akárcsak valami zászlós úr az ország zászlaját. Flór Matyin kitört az öröm:

— Perczes! — kurjantott vígan eléje,

s már intett is neki, hogy menjen oda. — Ide azt a perczet!

A „zászlós úr“ odaténfergett.

— Hogy ez a percz? — mutatott a rúdra,

s már mohón számlálni is kezdte: — Egy... kettő... három... tíz... tizenegy... tizenkettő...

A rongyos alaknak azonban nem azért dolgozott már a szesz a fejében, hogy csak úgy egyszerűen eladja a maradék perczeit. Elkapta a rudat Matyi elől és meglóbálta a levegőben.

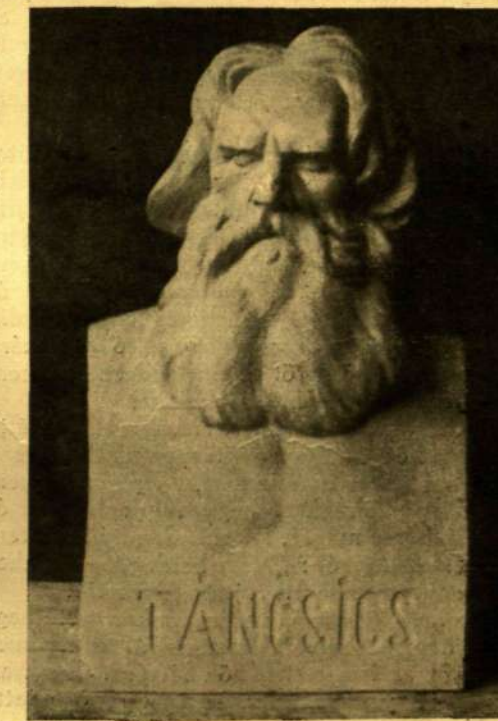
— Herstellt, tekintetes úr! Éjfél után én nem vagyok perczes. Én most privát vagyok. Nekem nem kell pénz! Hanem, ha az úr megkínál egy pohár borral, akkor odaadom az összes perczet!

S hajnal felé, miután Magdus odahaza már teleírta magányos vánkösát a „javíthatatlanért“, Flór Matyi, bal hóna alatt a plakát-vázlatokat szorongatva, jobb kezében pedig az éjszakai fura czimboraságtól masztos perczeket tartva maga előtt a rúdon kicsit kimerülten imbolygott be az előszobáján, miközben a világ legszeretetremlőbb mosolyával dadogta a természetreméltó asszonykának, hogy:

— Ne-ne-nem kaptam, fi-fi-fi-cskám, szebb perczet. Ha-ha-ha netalán ne-ne-nem hinnéd, hát fő-fő-főlkelhetem lent a konflison a pe-pe-perczes barátomat, ő me-megígérte, hogy ta-ta-tanuskodik róla.

Sautner Lipót: Önarckép.

Andrejka József: Táncsics Mihály.

Egerváry P. Ákos: Régi ház udvara.

Tanuljon tárogatót minden magyar!

A «Wagner»-féle tárogató-iskola nemcsak tárogatóra, hanem kottára is megtanít minden zenekedvelőt vagy kezdőt a legrövidebb időn belül. Úgyes példákkal magyarázza az iskola miként kell kottát olvasni és tárogatózni úgy, hogy tanítóra egyáltalán nincs szükség és mégis gyorsan tanulunk. A «Wagner»-féle tárogató-iskola gyönyörű magyar népdalokat, újabb magyar és régi kurucz dalokat tartalmaz, többek között:

Csillagtényes nyári éjjel,
Messze mentél, nagyon messze,
Cserebogár, sárga cserebogár,
Ha majd egyszer a siromon,
Vallomás,
Három hervadt rózsa,
Fürdik a holdvilág,
Kék nefelejts,

Ugy még sohasem volt,
Ocskai brigadéros,
Hoffmann meséiből,
Eredeti Rákóczi nóta,
Bordal a „Bánk bán“-ból,
Bihari kesergője,
„Tosca“ operából,
Zsindelyezik a kaszárnya,

Leszopom a jó bort, stb. stb.

A «Wagner»-féle tárogató-iskola gyönyörű ábrákkal, nagy alakban, finom kivitelben, csekély 6 koronáért kapható minden papír-, könyv- és zeneműkereskedőnél, vagy a kiadónál

WÄGNER

országszerte elismert elsőrendű magyar
hangszer- és beszélőgépek nagyáruháza

Budapest, VIII., József-körút 15. szám

Vidéki rendelésnél az összeg előre küldendő! Wagner-féle tárogatók 500 koronáig! Árjegyzék 50 fillér bélyeg ellenében bérmentve. Óvás! Figyeljen a «Wagner» névre, hogy máshoz be ne tévedjen.

24. SZÁM. 1919. (66. ÉVFOLYAM.)

SZÉPIRODALMI ÉS ISMERETTERJESZTŐ HETILAP.

BUDAPEST, JUNIUS HÓ 15.

Szerkesztőségi iroda: IV. Vármegye-utca 11.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Egyes szám
ára 1 Kor.

Előfizetési feltételek:

Egészévre — 48.— korona.
Félévre — 24.— korona.
Negyedévre — 12.— korona.

Külföldi előfizetésekhöz a postailag meg-
állapított viteldíj is csatolandó.

1. GARBAI SÁNDOR, A KORMÁNYZÓTANÁCS ELNÖKE BESZÉL. — 2. A TÖMEG FELVONULÁSA AZ ORSZÁGHÁZ ELÉ.
BUDAPEST GYŐZELMI ÜNNEPE KASSA, SELMECZBÁNYA ÉS KORPONA VISSZAFoglalásának öröme június 7-én.